

Rektor

Bergaskolan
Verkstadsvägen 1
241 38 Eslöv

2010-05-20

1 (9)

Dnr: 40-2009:1887

Huvudman

Utskottet för gymnasie- och
vuxenutbildning
Eslövs kommun
241 80 Eslöv

Kvalitetsgranskning - Svenska i gymnasieskolan på omvårdnadsprogrammet vid Gymnasieskolan i Eslöv, Eslövs kommun

Sammanfattande bedömning:

- Skolinspektionen bedömer att det i kursen Svenska A finns en väl fungerande samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt en genomtänkt anpassning i undervisningen till studieinriktningen. Samverkan och anpassningen av undervisningen till studieinriktningen behöver dock utvecklas i Svenska B.
- Skolinspektionen bedömer att individanpassningen överlag fungerar väl. Eleverna behöver dock ges ett ökat inflytande över innehåll, arbetssätt och arbetsformer samt i högre grad göras medvetna om undervisningens syfte. Resultaten i ämnet behöver också mer systematiskt följas upp och analyseras.
- Den lokala kursen Svenska förstärkning uppfyller inte författningarnas krav.

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av svenskämnet i gymnasieskolan under höstterminen 2009. Granskningen av omvårdnadsprogrammet vid gymnasieskolan i Eslöv kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar skolan/huvudmannen för att åtgärder vidtas.

Syftet med granskningen är att bidra till ökad måluppfyllelse i ämnet svenska. Den övergripande rapporten förväntas bidra till en nationell diskussion och en kvalitetshöjning i gymnasieskolans svenskundervisning. Den kunskap som projektet tar fram förväntas bli ett redskap för skolutveckling med avseende på anpassning till elevernas studieinriktning i ämnet, delaktighet samt grupp- och individanpassning i de granskade skolorna. Kvalitetsgranskningen genomförs i kurserna Svenska A och B på elprogrammet, omvårdnadsprogrammet, medieprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet. Kvalitetsgranskningen genomförs på 42 skolor och i urvalet ingår skolor med såväl kommunala som fristående huvudmän.

Omvårdnadsprogrammet på gymnasieskolan i Eslöv har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av en webbaserad enkät till elever och undervisande lärare i kurserna Svenska A och B. Vidare består underlaget av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 30 september – 1 oktober 2009. I skolan genomfördes intervjuer med lärare, elever och skollädaresamt genomfördes klassrumsobservationer. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen i gymnasieskolan i Eslöv har undervisningsråd Michael Erenius och utredare Anna Lundin varit.

Fråge-/granskningsområden

Skolinspektionen har granskat två olika frågeområden.

1. Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?
2. Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Beskrivning av besökt skola och program

Gymnasieskolan i Eslöv erbjuder 14 nationella program samt två specialutformade program. På skolan går cirka 1600 elever. Gymnasieskolan tar i huvudsak emot elever från Eslöv, Höör och Hörby kommun. På omvårdnadsprogrammet finns 62 elever. Lärarna på programmet är organiserade i ett arbetslag. Programmets rektor ansvarar även för barn- och fritidsprogrammet, specialutformat barn- och fritidsprogram samt IV-programmet. Programmet håller till i lokaler som delas med vuxenutbildningen. Gymnasieskolan i Eslöv har under våren 2009 certifierats som utbildningsanordnare inom Vård- och omsorgscollege. Vård- och omsorgscollege är en samverkansform mellan utbildningar och arbetslivet. Ett av syftena med Vård- och omsorgscollege är att stärka kvaliteten på utbildningar som leder till arbete inom vård och omsorg.

Genomsnittligt meritvärde på omvårdnadsprogrammet år 2007/2008 var 14,0. Det genomsnittliga meritvärdet i kurserna Svenska A och B (2007/2008), för samtliga elever som avslutade sina studier, var 13,3 (Svenska A) och 10,2 (Svenska B). Andelen elever med slutbetyg som uppnådde betyget minst Godkänt var läsåret 2007/2008 100 procent i Svenska A och Svenska B.

Resultat 2008 för omvårdnadsprogrammet vid Gymnasieskolan i Eslöv				
Genomsnittlig betygspoäng på programmet	Genomsnittlig betygspoäng i svenska för samtliga elever som avslutade sina studier		Andelen elever med minst G i svenska	
	Svenska A	Svenska B	Svenska A	Svenska B
14,0	13,3	10,2	100 %	100 %

Skolverkets statistik 2009-09-28

Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Ett av kraven för certifiering som utbildningsanordnare inom Vård- och omsorgscollege är samverkan såväl inom utbildningen som externt. Inom ramen för Vård- och omsorgscollege har under vår- och höstterminen 2009 ett arbete påbörjats på omvårdnadsprogrammet för att fördjupa och vidareutveckla samverkan mellan bland annat undervisande lärare i svenska och karaktärsämneslärarna. Ett av målen med arbetet är att få till stånd en tydligare anpassning i undervisningen i svenska till elevernas studieinriktning.

Av intervjuer med rektor och lärare framgår det att skolan valt att starta utvecklingsarbetet kring de elever som började sina studier på programmet höstterminen 2009. Detta arbete har bland annat inneburit att en av två lektioner i kursen Svenska A är lagd parallellt i veckoschemat med en lektion i omvårdnad. Under det gemensamma lektionspasset samarbetar undervisande lärare i svenska och två av programmets karaktärsämneslärare kring olika teman, vars innehåll relaterar till mål som eleverna ska uppnå efter avslutad kurs i såväl Svenska A som i omvårdnadskurser. Exempel på teman som man valt att arbeta med under höstterminen är att möta och kommunicera med människor samt att lära sig reflektera och skaffa sig insikt i det egna lärandet. Den av Skolinspektionen besökta lektionen präglades av ett samspel mellan svenskläraren och karaktärsämnesläraren. Lärarna turades om att gå igenom olika moment under lektionen samt hjälptes åt att ge stöd samt svara på elevernas frågor när de arbetade självständigt med olika uppgifter. Lektionens huvudsakliga innehåll handlade om barns språkutveckling, där såväl den normala språkutvecklingen behandlades som exempel på hur kommunikationen kan fungera då man till exempel genom sjukdom förlorar sin kommunikationsförmåga. Den lektion i kursen Svenska A som inte är lagd parallellt med en karaktärsämneslektion används till mål och moment i kursen som lärarna inte bedömer fungerar i samverkan. Tiden kan dock användas av eleverna då de behöver extra tid för temauppgifterna.

Av intervjuerna med undervisande lärare i svenska och karaktärsämneslärare framgår det att det finns en samsyn kring svenskämnets vikt för att skapa en helhet i utbildningen för eleverna. Det framgår också av intervjuerna med rektor och lärare att rektor tydligt driver frågan om samverkan och strävar efter att utveckla denna. Lärarna upplever sig i ha goda möjligheter till samverkan kring eleverna i årskurs 1 och att anpassningen till studieinriktningen i Svenska A fungerar väl. En viktig faktor som lyfts fram är att läraren i svenska ingår i programmets arbetslag. Dock uppger lärarna att det inte finns tillräckligt med tid avsatt för gemensam planering för samverkan mellan karaktärsämnena och kursen Svenska B. Inslag av samverkan och anpassning till studieinriktningen finns i kursen men inte i den utsträckning lärarna menar skulle vara möjligt. Rektor och lärare uppger dock att de erfarenheter som nu görs kring samverkan mellan karaktärsämnena och Svenska A under läsåret 2009/2010 kommer att vara en utgångspunkt för att vidareutveckla samverkan samt anpassningen till studieinriktningen i Svenska B under nästa läsår.

Av genomförda intervjuer och elevenkäten framgår att eleverna i årskurs 1 tydligt upplever en samverkan mellan Svenska A och karaktärsämnena. De pekar i intervjuerna bland annat på olika texter med vård- och omsorgsanknytning som lästs samt på att man arbetar med medicinska termer. De upplever också i hög utsträckning att de har nytta av det de lär sig i Svenska A även i andra ämnen samt i sitt kommande yrkesliv. Eleverna i årskurs 2 och 3, som nu läser kursen Svenska B, ger framför allt i elevenkäten men till viss del även i genomförda intervjuer en mer varierad bild av undervisningen i Svenska A. En relativt stor minoritet av eleverna som svarat på enkäten uppger att de i ganska liten utsträckning har nytta av det de lärde sig i Svenska A i andra ämnen samt i relativt liten utsträckning bedömer att de kommer att ha nytta av det i kommande yrkesliv. En möjlig tolkning av skillnaderna i resultaten mellan de elever som nu läser kursen och de som avslutat den är att det arbete som nu pågår i Svenska A i högre utsträckning leder till att eleverna ser kopplingen mellan svenskämnet och karaktärsämnena i den samverkan som sker samt ser nyttan av det de lär sig i kursen i andra ämnen och i det kommande yrkeslivet.

Kvalitetsgranskningen visar att samverkan i kursen Svenska B mellan läraren i svenska och karaktärsämneslärarna samt anpassningen av undervisningen till elevernas studieinriktning i kursen kan vidareutvecklas. Av enkätsvaren och intervjuer framgår att eleverna som läser Svenska B i betydligt mindre utsträckning, särskilt eleverna i årskurs 3, än eleverna som läser Svenska A upplever att de har nytta av det de gör i kursen i andra ämnen och i sitt kommande yrkesliv. Mer än hälften av eleverna som svarat på enkäten svarar att de inte haft något projekt eller samarbete där svenskämnet samverkar med karaktärsämnena i Svenska B. Det framgår också av flertalet intervjuer att eleverna som läser Svenska B i ganska liten utsträckning upplever att det i undervisningen finns en koppling till studieinriktningen. Den bild som eleverna ger förstärker det som läraren i svenska och karaktärsämneslärarna pekar på kan vidareutvecklas. Det framgår bland annat att läraren i svenska håller på att se över innehållet i kursen Svenska B både vad gäller omfattningen av olika moment, som till exempel litteraturhistoria, men även vad gäller att finna texter och skapa uppgifter som tydligare anknyter till elevernas studieinriktning.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att det i Svenska A finns en väl fungerande samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt en genomtänkt anpassning i undervisningen till studieinriktningen. Skolinspektionen bedömer vidare att det finns utrymme för att i kursen Svenska B vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen i undervisningen till elevernas studieinriktning. Denna bedömning ligger i linje med vad som planeras enligt rektor och lärare. Skolinspektionen vill peka på vikten av att rektor, som ett led i detta utvecklingsarbete, framöver bör se till att tid för planering även avsätts för samverkan mellan undervisande lärare i svenska och karaktärsämneslärare kring kursen Svenska B.

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Av granskningen framgår det att elevernas möjligheter till inflytande är begränsade. Planeringen av undervisningen i kurserna i svenska görs av läraren i svenska och där samverkan sker görs planeringen gemensamt av läraren i svenska och karaktärsämneslärarna. Eleverna medverkar i mycket liten utsträckning i planeringen. Av elevenkäterna framgår att eleverna i olika utsträckning upplever att de kan påverka undervisningen. I elevintervjuerna framkommer att denna påverkan i huvudsak begränsas till val mellan olika alternativ avseende arbetssätt, arbetsformer och redovisningsformer. Eleverna ges i ganska liten utsträckning möjlighet att påverka innehållet i undervisningen. Av intervjuerna med läraren i svenska och eleverna framkommer vidare att elevernas påverkan många gånger mer tenderar att vara reaktiv än aktiv, det vill säga att elevernas påverkan inskränker sig till att i en viss situation vilja ändra något i den gällande planeringen snarare än att eleverna aktivt deltar i planeringen av undervisningen. En ambition på programmet är att lärarna i arbetet med Vård- och omsorgscollege inför kommande teman mer systematiskt ska kartlägga elevernas förståelse och utifrån denna kartläggning involvera eleverna mer i planeringen av undervisningen.

En viktig förutsättning för att eleverna ska kunna utöva ett inflytande över undervisningen är att de har kännedom om kursplanernas mål. Vid intervjuer med läraren i svenska och elever framkommer att målen och betygskriterierna i svenskkurserna går igenom vid kursstart. Eleverna uppger i intervjuer och i enkätsvaren att de i ganska hög grad upplever sig förstå målen och betygskriterierna. Av granskningen framgår det att betygskriterierna tas upp under kursens gång, men inte målen, i samband med uppgifter eleverna ska arbeta med. Intervjuade elever uppger att de har svårt att se kopplingen mellan olika arbetsuppgifter och målen för kurserna. Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna inte i tillräcklig utsträckning görs medvetna om undervisningens syfte då det inte görs en anknytning till kursplanemålen inför olika undervisningsmoment.

Läraren i svenska utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna efter att kurserna är avslutade. I huvudsak är det kursernas innehåll som då utvärderas. Någon utvärdering under kursernas gång genomförs inte. Detta får till följd att eleverna inte ges möjlighet till att utöva ett inflytande över undervisningen genom att utvärdera den tillsammans med läraren.

Av kvalitetsgranskningen framgår att kunskapsresultaten i Svenska A och B inte följts upp och utvärderats på programmet. De uppföljningar av resultaten som görs av läraren i svenska sker i huvudsak på elevnivå och inte på kursnivå. Dock framgår det att andra utvärderingar har genomförts på programmet. Av läroplanen för de frivilliga skolformerna framgår det att rektor som ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal har ett ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen.

Läroplanen för de frivilliga skolformerna anger att läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Eleverna på programmet beskrivs av rektor och lärare som mycket heterogen. Det finns en stor variation mellan eleverna avseende förutsättningar och behov. Intervjuade elever uppger att de trivs mycket bra på programmet samt att de överlag ges arbetsro under lektionerna. De upplever också att utbildningen är relevant och att de blir väl omhändertagna. Intervjuade elever har en tydlig bild av vad de själva vill utveckla för kunskaper genom undervisningen i svenska. De tar i intervjuerna upp mål som till exempel att bli bättre på att läsa, skriva, diskutera och redovisa muntligt. Av intervjuerna med läraren i svenska och eleverna framgår att läraren i svenska genom samtal, enkäter och självskattningar försöker ta reda på elevernas behov, förutsättningar, intressen och erfarenheter. De intervjuade eleverna upplever att läraren på detta sätt skaffar sig en god bild av elevernas förväntningar, förutsättningar och behov.

Läraren använder sig av sina kunskaper om eleverna för att försöka möta varje elev där han/hon befinner sig. Detta tar sig bland annat uttryck i att läraren försöker finna litteratur som passar den enskilde individen. Enligt läraren är en av framgångsfaktorerna för att undervisningen ska lyckas att ämnet engagerar eleverna och att valet av texter därför måste anknyta till dem. Av kvalitetsgranskningen framkommer det att eleverna ges möjlighet att prova olika arbetssätt och arbetsformer, där lärandet kan ske enskilt, parvis, i grupp eller i helklass. Såväl lärare som elever uppger att läraren försöker ge utmaningar till de elever som behöver det. Av enkäterna och elevintervjuerna framgår det att eleverna upplever att läraren överlag har höga förväntningar på dem som individer och som grupp. Det stöd som ges i ämnet anknyter tydligt till respektive kurs och rektor och läraren i svenska uppger att det finns ett väl fungerande samarbete med skolans specialpedagoger kring elever i behov av särskilt stöd. Läraren upplever sig ha ganska goda förutsättningar att ge eleverna det stöd de behöver och eleverna uppger överlag i intervjuer och enkätsvaren att de i hög utsträckning får det stöd de behöver i kurserna.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevernas inflytande över innehåll, arbetssätt och arbetsformer behöver utvecklas. Eleverna bör vidare i högre utsträckning involveras i planeringen av undervisningen. Skolinspektionen bedömer att kopplingen mellan moment i undervisningen och kursplanemålen behöver bli tydligare så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte. Eleverna bör vidare som ett led i utvecklandet av deras inflytande över undervisningen ges möjlighet att tillsammans med läraren utvärdera undervisningen under kursen. Skolinspektionen bedömer att anpassningen i undervisningen till elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter överlag fungerar väl. Skolinspektionen bedömer vidare att rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal behöver ta ett större ansvar för att resultaten i ämnet svenska på programmet systematiskt följs upp, utvärderas och analyseras.

Huvudmannens ansvar

Enligt 2 kap. 14 § gymnasieförordningen får styrelsen för utbildningen besluta om att inrätta lokala kurser. En lokal kurs ska ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan. För utbildning som startar efter den 1 juli 2011 gäller att skolan måste ansöka om tillstånd hos Skolverket för det som idag benämns lokala kurser.

Av skolans dokumentation och genomförda intervjuer framgår det att Gymnasieskolan i Eslöv erbjuder en lokal kurs benämnd Svenska förstärkning. Kursen riktar sig till elever med funktionsnedsättning och/eller läs- och skrivsvårigheter. Skolinspektionen bedömer att kursens utformning har karaktären av förstärkningskurs i ämnet svenska. En lokal kurs kan inte vara utformad som en förstärkningskurs för elever som behöver extra stöd. I sådana fall ska stödundervisning sättas in och ett åtgärdsprogram upprättas för att eleverna ska få möjlighet att nå målen i den nationella kursen. Skolinspektionen bedömer att den lokala kursen Svenska förstärkning inte uppfyller författningarnas krav.

Skolinspektionens slutsatser samt rekommendationer/krav på åtgärder:**Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?**

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Av kvalitetsgranskningen framgår att det i Svenska A finns en väl fungerande samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt en genomtänkt anpassning i undervisningen till studieinriktningen. Däremot finns det utrymme för att i kursen Svenska B vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen i undervisningen till elevernas studieinriktning. Ett utvecklingsarbete avseende samverkan och anpassningen av undervisningen till studieinriktningen pågår på programmet. Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer i ämnet är begränsade. Eleverna bör ges större möjligheter att planera undervisningen tillsammans med läraren samt tillsammans med läraren utvärdera undervisningen under kursens gång. Resultaten i ämnet behöver också mer systematiskt följas upp och analyseras. I undervisningen finns en tydlig strävan att utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter. Denna individanpassning fungerar också överlag väl.

Krav på åtgärder

- Den lokala kursen Svenska förstärkning uppfyller inte författningarnas krav (2 kap. 14 § gymnasieförordningen).

Rekommendationer

- Att i kursen Svenska B vidareutveckla samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena samt vidareutveckla anpassningen i undervisningen till elevernas studieinriktning.
- Att eleverna ges ökat inflytande över undervisningens innehåll, arbetsätt och arbetsformer.
- Att kopplingen mellan moment i undervisningen och kursplanemålen behöver tydliggöras så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte.
- Att rektor tar större ansvar för att resultaten i ämnet svenska systematiskt följs upp och analyseras.

Uppföljning m.m.

Gymnasieskolan i Eslöv ska senast inom sex månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 22 november 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, redovisa vilka åtgärder som vidtagits.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Michael Erenius
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också utredare Anna Lundin deltagit.

Bilaga

Författnings- och forskningsöversikt

